

jól megnézzük, látjuk, mind a négy fölfelé görbül, szájából kiáll. Agyaraival gycpet hasít, fakérget fejt le, de ha megtámadják, veszedelmes védőfegyvere is, kivált a hímek nagyra nőtt agyara.

Hátul mindkét oldalon, fent is, lent is hét-hét zápfoga van, ezek gumós felületűek. Ezekkel a gumós zápfogakkal szétapróztatja a húst is, de a növényeket is. Nagyon hasonlóak az ember (felnőtt) zápfogaihoz, azok is gumósak.

Lábán két ujj van, tehát páros ujjú, négycsülkű állat, mint a szarvasmarha, de nem kérődző, mert gyomra nem összetett.

Mivel mindent megeszik, hamar hízik. Zsírjáért és jóízű húzáért tenyésztik. A sertéseket külön legelőn, kondában legelteti a kanász. A háznál őrben hizlalják, csak a jobb fajta sertések számára építenek megfelelő istállót, ahol télen — a kismalacok miatt — fűteni is szoktak.

Hazánkban Kőbánya a legnevezetesebb sertés-piac. Híresek a debreceni kolbász, a csabai kolbász és szalonna, a szegedi szalámi, amelyet mindenki ismer, akár a hagyományos disznótort, a horkát, kolbászt, gömböcöt, sajtot stb.

Általában kétféle sertést különböztetünk meg: zsír- és húsertést. Húsertés az angol sertés, amely hosszú törzsű, nagyra nő és csak második évében szokták hizlalni. Sok és jóízű húst ad. A magyar mangalicák rövid törzsűek, fiatalon is hizlalhatók és sok zsírt, de kevesebb húst adnak, továbbá kevésbé szaporák.

A házisertés őse a vaddisznó, amely jobbára földalatt található növényrészekkel, férgekkel, pajzrokkal stb. táplálkozik. Mindezt agyarával és ormányával tőrja ki a földből. De szereti a makkot, sőt néha nagy károkat tesz a kukoricásban is.

III. *Összefoglalás.* A sertésről tanultak összefoglalása. Közben rövid összefoglaló szavakat írunk a táblára (tanulók füzetébe.) Házi feladat: írjanak a disznóölésről (disznótorról).

1946. december 2 hete.

Általános iskola IV. osztály.

A tanítás anyaga: Herczeg F.: Az arany trombita c. olvasmány tárgyalása.

I. *Előkészítés.* a) Számonkérés. A múlt órán tárgyalt olvasmány felújítása és számonkérése.

b) Ráhangelés. Milyen ünnep közeledik? Miért várjuk annyira a karácsonyt? Hogyan szoktátok megünnepelni ezt a szép, családias ünnepet? Miért várjátok annyira? Mindenkinnek lesz szép karácsonya az idén? Vannak ma is szegények, talán többen is vannak olyanok, akik saját hibájukon kívül szomorú karácsonyra várnak, mint máskor, a békeidőben. Egy ilyen szegény gyermek karácsonyát írta meg szép elbeszélésében Herczeg Ferenc. Szeretnétek meghallgatni?

c) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás.* a) Az író bemutatása.

b) Az olvasmány bemutatása.

Az arany trombita.

1. Már alkonyodott, de az utcai lámpákat még nem gyújtották meg. A kihalt, keskeny Boldogasszony-utca szürkületén egy férfi ment végig. Talpig érő bundát viselt, amelynek két szárnya a lábszárát csapkodta és égő szívart tartott fogai között.

A Boldogasszony kis temploma előtt egy fiúcska toppant eléje és újságlapot kínált neki. Valami elkésett kis rikkancs-gyerek volt. Vékonyan öltözött, vézna fiúcska. A paraszti ruháján látszott, hogy valami felvidéki faluból szakadt ide a nagyvárosba. Kopott báránybőr-süvegét a fülére húzta és annyira didergett, hogy valóságos rezgőtáncot járt a kövezen.

A férfi bosszúsan morgott valamire és tovább sietett. A templomajtó előtt megemelte a süvegét és akkor megint hallotta maga mellett a gyerek cipőjének kopogását.

Most megállt és pénzt vett ki a zsebéből. Egy ideig kerésgélt a krajcárok között, de aztán hirtelen meggondolta magát.

— Nesze, legyen neked is jó karácsonyod! — és egy ezüstforintot adott a fiúnak.

A kis fiú szinte ijedten nézte a forintot, majd sarkonfordult és szó nélkül szaladni kezdett. A Boldogasszony-utca tulsó végében, az ezer lámpa fényében ragyogó Nagykörút sarkán, egy kövér öregasszony várta.

— Kaptál valamit, Jóska? — kérdezte.

— A gyerek szó nélkül odaadta az ezüstforintot. Az öregasszony örömeiben hangosan elkacagta magát, aztán eltette a pénzt, kezén fogta a gyereket és megindult vele a távoli külváros felé. Oly sebesen ment, hogy a fiú csak futva tarthatott vele lépést. Egy pálinkamérés ajtaja előtt megállított az asszony, láthatólag habozott, hogy beménjen-e vagy nem? A habozás hamar véget ért. Egy krajcárt adott a kis Jóskának és így szólt hozzá:

— Ez a tied, vehetsz magadnak, amit akarsz. Aztán várj meg a rendes helyen, a Boldogasszony-utcában. Félóra mulva érted megyek és adok vacsorát is.

2. Azzal magára hagyta a gyereket s bement a boltba. Jóska egy ideig utána nézett a jégvirágos ablakon át, majd lassan megindult a Boldogasszony-utca felé. Utközben meg-megállott egy boltkirakat előtt és azon tanakodott, hogy mit vegyen a krajcárért. Legszívesebben trombitát vett volna. Ilyenre fáj a foga, amióta esztétudta. Azonban a trombiták, amelyeket egyik-másik kirakatban látott, nem voltak elég szépek. Jóska okos kis ember volt és tudta, hogy holnap is lesz nap...

A Boldogasszony-templomának sötét kapuja előtt megint jó ideig járta a didergő táncot. Mikor már nagyon elfáradt, leült a kapu lépcsőjére. A nagy hópelyheket nézte, amelyek hullani kezdtek. Almos szeme előtt mind nagyobb hópelyhek röpködtek; egyike-másika akkora is volt már, mint a papírcarkány.

Egyszerre azon vette észre magát, hogy nincs egyedül. A legfelsőbb lépcsőn egy koldusasszony ült, kis gyermekkel az ölében. Mikor Jóska a koldusasszony felé fordult, az könyörögve kinyújtotta a kezét. És Jóska a krajaárját, amely már egészen meleg volt a keze szorításától, beletette a koldusasszony tenyerébe. Aztán fölkelt és el akart szaladni, mert szégyelte a tulajdon nagylelkűségét.

A koldusasszony a nevéen szólította:

— Jóska!

A hangja olyan szelíden és édesen zengett, mint a hárfá. A fiú most már megismerte. Maga Boldogasszony volt. A gyermek pedig, amelyet a karján tartott, a kis Jézus. A Boldogasszony mosolyogva tekintett a rikkancsra.

— Jóska, gyere velem! — szólt a Boldogasszony.

3. A templom, kapujának mind a két szárnya megnyílt előttük. Odabent ezer gyertya égett. A két padsor között komoly arcú, fehérruhás, szép angyal-íjak állottak sorfalat. Mikor a Boldogasszony a kis Jézust a karján víve, Jóskát pedig a kezén vezetve, végighaladt a sorokon, valamennyien olyan mélyen meghajoltak, mint a ministráns-gyerekek a szentség előtt. A kis fiú boldog alázatossággal tipegett a Szűzanya oldalán. Egyébként azonban nagyon fázott; a templomban dermesztő hideg volt és a szent asszony keze is olyan volt, mint a jégcsap.

Az oltárhoz értek. Az aranykeretben, hol különben a Boldogasszony képe szokott ragyogni, most ezüstpántos ajtó volt. Ez az ajtó is megnyílt előttük és akkor kiléptek a szabad ég alá.

A Boldogasszony nem szólt Jóskához, csak vezette magával és olykor szelíden lemosolygott reá. A kis fiú meg persze nem mert szólani. Házat sehoh se látott. Egy behavazott úton jártak, melyet jobbról-balról hosszú dombok szegélyeztek. A vidék egészen olyan volt, mint Jóska szülőföldje. A fehér dombok fölött tisztán világított a telihold. Olykor egy-egy farkas-családdal találkozott és az ordások alázatosan lekonyították fejüket-fülüket a vándorok előtt. Előttük nesztelen szárnyakon baglyok szállottak, olyan sietve, mintha valakinek hírt akarnának vinni a Boldogasszony érkezéséről.

Végül valami piros világosságot láttak a dombon. Egy karácsonyfa volt, mely magában tündökölt a havas pusztaságban. Száz gyertya égett rajta és az ágai csak úgy hajladoztak a sok tarka drágaság súlya alatt. Távolabb még néhány karácsonyfa fénylett, aztán mindig több.

Fölérték a dombra és ekkor megállottak egy pillanatra.

— Ez a karácsonyfa-erdő! — mondotta halkán a Boldogasszony.

Alattuk, ameddig a szemük elért, hatalmas rengeteg terült el, csupa tündöklő karácsonyfából. Az erdőszélen kisebb fák állottak, beljebb hatalmas faóriások. A millió viaszgyertyácska fényétől piros volt az égboltozat is. A fák a tövüktől a csúcsukig

ragyogtak az arany- és ezüstékeségtől. Óriási gyémántesillagok, amelyek a gallyakom himbálóztak, ezerszeresen visszaverték a különben is szemkápráztató fényességet. Annyi tarka édesség volt rajtuk, mintha napokon át hó helyett cukorsüteményt ontottak volna a felhők. És annyi és oly sokféle, kimondhatatlanul szép és kedves gyermekjáték, hogy a kis Jóskának elállott a szíve verése.

Útjuk a karácsonyfa-erdőn át vezetett. Jóska nagyon fázott és, a nagy fáradságtól már alig tudta emelni a lábát. Erősen megkapaszkodott a Boldogasszony jéghideg kezébe és káprázó szemét le-lehúnyva vezettette magát előre. Egyre hallotta az égő viaszgyertyák halk sercegését és érezte a megpörkölt fenyőgally édes illatát.

4. Nagysokára a tüzes erdőben egy kerek tisztásra értek. A tisztás közepén magános kis karácsonyfa állott. Egyetlen ajándék függött csak rajta: egy aranytrombita.

— Ez a tied, — mondta a Szűzanya. — Ilyen trombitája egy gyereknek sincsen. Kívánj magadnak valamit, aztán fújji bele. Bármit kívánsz, minden meglesz.

Jóska dermedt ujjacskáit kinyújtotta a trombita után. A trombita is jéghideg volt. Gondolkozni kezdett. Mit kívánhatna még, ha már van trombitája? Aztán eszébe jutott, hogy mi volna neki jó.

— Azt szeretném, hogy ne fázzak többet. És hogy ne legyek éhes soha. És hogy a néném ne verjen meg, ha kevés pénzt viszek neki.

— Fújd meg a trombitát és minden úgy lesz, — szolt mosolyogva a Szűzanya.

Jóska megfújta az aranytrombitát... Trara, trara! Oly szépen szolt, hogy hallgatni is gyönyörűség volt. A Boldogasszony ekkor lehajolt és az ajkával megérintette Jóska homlokát. A tüzes erdő lángot vetett és Jóska minden tagjában édes melegség zibongott, a szívét pedig mámoros boldogság járta át. Most már érezte, hogy nem lesz többé semmi baja.

*

5. A Boldogasszony templomának sekrestyése, miután az éjjeli misére kinyitotta a templom kapuját, elszaladt a Nagykörút sarkáig és ott megszólította a rendőrt.

— Biztos úr, egy kisfiú fekszik a templom küszöbén. Azt hiszem, hogy megfagyott. Ujságárus gyerek. Ismerem, mert mindig ott lappangott a templom körül.

— Meghalt? — kérdezte a rendőr.

— Meg. Egy krajcárt szorongat a kezében.

A rendőr nem válaszolt semmit, hanem bement a sarki kávéházba, hogy a mentőknek telefonáljon.

Herczeg Ferenc.

c) Az olvasmányt még egyszer, most gondolatcsoportonként elolvassuk.

Jóska egy ezüstforintost kap;
 Jóska odaadja krajcárját egy koldusasszonynak;
 Boldogasszony elviszi őt a karácsonyfa-erdőbe;
 Jóska megkapja az aranytrombitát;
 Jóskát halva találják.

d) Az olvasmányt újra elolvassuk egyfolytában.

c) Elmélyítés. Gondolatok a szegény gyermekekre (ti is. Látjátok, milyen szomorú sok-sok szegény magyar gyermek sorsa. Pedig nem volna ilyen, ha gondolnánk legalább rájuk, a gyermekekre. Hogyan segíthetnénk rajtuk? (Akaratra, eselekedetre indítás.)

III. *Összefoglalás.* a) Számonkérés. Az olvasmány tartalmának összefoglaló elmondatása.

b) Házi feladat: Jót tettem egy szegény gyermek-társammal.

1946. december 2. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: Nagy Magyarország felé... c. történelmi olvasmány. (Julián barát útja az őshazába.)

(Olvasmánytagyalás alapján.)

Nagy Magyarország felé . . .

A négy fráter kábultan ténfergett ebben a vad világban (Konstantinápolyban) s szinte belebetegedett a zajba. Nehezen viselték el a klastromot is, amelyben megszálltak a város nyugati bástyái mellett. Nem tetszett nekik a finoman ájtatoskodó, de nagy fényűzést kifejtő fráterek viselkedése. Nem tudtak hova lenni ebben a dúskálódásban.

Julianus sehol sem érezte magát oly idegennek, mint ebben a nagyhírű városban. Bizantium ragyogó középpontjában. A szép, bánatosam csendes ciprusokkal és pálmákkal beültetett temetőkön kívül semmi sem ragadta meg. A hatalmas egyházak nagyogtak ugyan aranytól és drágakőtől, csodálatosak voltak a képek izzó színei és veretei, de mindebből reménytelen hiúság ásitott. Kétségbeejtő volt a rengeteg koldus, meg beteg is, a szörnyű piszok, a nép nyomorúságos állapota s az urak messze búzó gögje. Magyarország minden baja, romlottsága, mellett is magasan fénylett e fölött a szemétdomb fölött, melyen Kelet és Nyugat, Észak és Dél minden szennye összehalmozódott. Még a kúnok is jobbak voltak ezeknél a bizánci görögöknél.

Alig várták, hogy elérkezzék végre az indulás napja. Könnyen búcsúztak a klastromtól és várostól. Amikor minden máhájuk végre a gályán volt, a vittorlák kifeszültek s felhangzott a rabszolgákat igazgató felügyelő nehéz bunkóinak buffogása, megkönnyebbülten néztek az izzó napfényben ragyogó karsú tornyokra, az óriási bástyák zömök, barna falaira s a zölden ragyogó partokra.